

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV VA O'RTA-MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI**

**TOSHKENT TIBBIYOT AKADEMIYASI
HUZURIDAGI PEDAGOG KADRLARNI QAYTA
TAYORLASH VA ULARNI MALAKASINI
OSHIRISH TARMOQ MARKAZI**

“STOMATOLOGIYA”

TOSHKENT 2023

OLIY VA O'RTA MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI

**OLIY TA'LIM TIZIMI PEDAGOG VA RAHBAR KADRLARINI QAYTA TAYYORLASH
VA ULARNING MALAKASINI OSHIRISHNI TASHKIL ETISH BOSH ILMIY - METODIK
MARKAZI**

**TOSHKENT TIBBIYOT AKADEMIYASI HUZURIDAGI PEDAGOG KADRLARNI QAYTA
TAYYORLASH VA ULARNING MALAKASINI OSHIRISH TARMOQ MARKAZI**

“Stomatologiya”yo‘nalishi

**“STOMATOLOGIYA YO‘LANISHIDA UCHRAYDIGAN SHOSHILINCH XOLATLARDA
TEZ TIBBIY YORDAM KO‘RSATISH” MODULINING”**

MODULI BO‘YICH A

O‘QUV –USLUBIY MAJMU A

**Mazkur o‘quv-uslubiy majmua Oliy va o‘rta maxsus ta‘lim vazirligining
2020 yil 7 dekabrda 648-sonli buyrug‘i bilan tasdiqlangan o‘quv reja va dastur
asosida tayyorlandi.**

Tuzuvchilar: Toshkent davlat stomatologiya instituti Bolalar terapevtik stomatologiya kafedrası dotsenti L.A. Abduazimova.

Taqrizchilar: Stomatologiya instituti Stomatologik kasalliklar profilaktika kafedrası mudiri t.f.d. Sh.B.Daminova

TPTI Bolalar stomatologiya kursi mudiri, tibbiyet fanlari doktori - S.S.Gulomov

O'quv -uslubiy majmua Toshkent tibbiyot akademiyasi Kengashining 2020 yil 25-dekabrdađi 7-sonli qarori bilan nashrga tavsiya qilingan.

MUNDARIJA

I. ISHCHI DASTUR.....	5
II. MODULNI O‘QITISHDA FOYDALANILADIGAN INTERFAOL TA‘LIM METODLARI.....	10
III. NAZARIY MATERIALLAR.....	144
IV. AMALIY MASHG‘ULOT MATERIALLARI	300
V. KEYSLAR BANKI.....	388
VI. GLOSSARIY	433
VII. ADABIYOTLAR RO‘YXATI	466

I. ISHCHI DASTUR

Kirish

Dastur O‘zbekiston Respublikasining 2020 yil 23 sentyabrda tasdiqlangan “Ta’lim to‘g‘risida”gi Qonuni, O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 7 fevraldagi “O‘zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo‘yicha Harakatlar strategiyasi to‘g‘risida”gi PF-4947-son, 2019 yil 27 avgustdagi “Oliy ta’lim muassasalari rahbar va pedagog kadrlarining uzluksiz malakasini oshirish tizimini joriy etish to‘g‘risida”gi PF-5789-son, 2019 yil 8 oktyabrdagi “O‘zbekiston Respublikasi oliy ta’lim tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to‘g‘risida”gi PF-5847-sonli Farmonlari hamda O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2019 yil 23 sentyabrdagi “Oliy ta’lim muassasalari rahbar va pedagog kadrlarining malakasini oshirish tizimini yanada takomillashtirish bo‘yicha qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi 797 sonli Qarorlarida belgilangan ustuvor vazifalar mazmunidan kelib chiqqan holda tuzilgan bo‘lib, u oliy ta’lim muassasalari pedagog kadrlarining kasb mahorati hamda innovatsion kompetentligini rivojlantirish, sohaga oid ilg‘or xorijiy tajribalar, yangi bilim va malakalarni o‘zlashtirish, shuningdek amaliyotga joriy etish ko‘nikmalarini takomillashtirishni maqsad qiladi.

Qayta tayyorlash va malaka oshirish yo‘nalishining o‘ziga xos xususiyatlari hamda dolzarb masalalaridan kelib chiqqan holda dasturda tinglovchilarning mutaxassislik fanlar doirasidagi bilim, ko‘nikma, malaka hamda kompetensiyalariga qo‘yiladigan talablar takomillashtirilishi mumkin.

Modulning maqsadi va vazifalari

“Stomatologiya yo‘nalishida uchraydigan shoshilinch holatlarda tez tibbiy yordam ko‘rsatish modulining maqsadi: Stomatologiya fanlarini o‘qitishda maqsadi tinglovchilarni hozirda mavjud bo‘lgan stomatologik kasalliklarda shoshilinch xolatlarda tez tibbiy yordam ko‘rsatish malakasini shakllantirish.

“Stomatologiya yo‘nalishida uchraydigan shoshilinch holatlarda tez tibbiy yordam ko‘rsatish” modulining vazifalari:

- Anafilaktik shokda qullaniladigan birinchi yordam dori darmonlari
- Shoshilinch xolatlarda (anafilaktik shok, allergiya, infark, Kvinke shishishi, epilepsiya) birinchi yordam ko'rsatadigan dori darmon vositalari
- Dori-darmonlardan kelib chiqqan allergik reaksiyada birinchi yordam qursatishni bilish;
- Patologik kollaps jaraenida birinchi tez tibbiy yordam ko'rsatishni bilish

Modul bo'yicha tinglovchilarning bilimi, ko'nikma va malakalariga qo'yiladigan talablar

“Bolalar yoshida uchraydigan stomatologik kasalliklari profilaktikasi va zamonaviy davolash yo'llari” modulini o'zlashtirish jarayonida amalga oshiriladigan masalalar doirasida tinglovchilar:

– **Tinglovchi:**

- kiyosiy tashxisini, ularning sub'ektiv, ob'ektiv belgilarini, to'g'ri tashxis qilib, davolash rejasini tuzishni, amaliyotda ko'llaniladigan farmakologik dori-darmonlarni bolalar organizmiga ta'sirini, atrof muhit, ekologik muammolarni bola organizmiga umumiy va mahalliy ta'sirini ***bilishi va ulardan foydalana olishi;***

- bolalarda og'iz bo'shlig'i kasallikparida tekshirish usullarini o'tkazish, stomatologik asbob uskunalar yordamida og'iz bo'shlig'ini, bemorlarga kerakli tavsiyalar berish va yangi dori-darmon retseptlarini yozish ***ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak;***

- bolalarda og'iz shilliq pardasini mahalliy og'riqsizlantirish, unga tibbiy ishlov berish, milk va shilliq pardalarga in'eksiya muolajalarini o'tkazish ***malakalariga ega bo'lishi kerak.***

– Oliy va o'rta maxsus, kasb-hunar ta'limi o'qituvchilari malakasini oshirishga qo'yiladigan davlat talablari va tayyorgarlik yo'nalishlari bo'yicha namunaviy dasturlar asos qilib olingan. Oliy ta'lim muassasalari “Stomatologiya fanlari (gospital va fakultet ortopedik stomatologiyasi, yuz jag' jarroxligi, ortodontiya va bolalarni protezlash, oral jarroxligi va implantologiya, bolalar stomatologiyasi, bolalar jarroxligi stomatologiyasi)” ta'lim yo'nalishi va mutaxassisliklari umumkasbiy va maxsus fanlarda pedagogik faoliyatga nazariy va kasbiy tayyorgarlikni ta'minlash va yangilash, kasbiy kompetentlikni rivojlantirish asosida ta'lim-tarbiya jarayonlarini samarali tashkil etish va boshqarish bo'yicha bilim, ko'nikma va malakalarni takomillashtirishga qaratilgan.

Modulning o'quv rejadagi boshqa modullar bilan bog'liqligi va uzviyligi

Fan mazmuni o'quv rejadagi uchinchi blok va mutaxassislik fanlarining barcha sohalari bilan uzviy bog'langan holda pedagoglarning umumiy tayyorgarlik darajasini oshirishga xizmat qiladi

Modulning oliy ta'limdagi o'rni

Modulni o'zlashtirish orqali tinglovchilar Stomatologiya fanini o'qitishdagi yangiliklar va yutuklar zamonaviy kompyuter diagnostika usullari o'rganish, amalda qo'llash va baholashga doir kasbiy kompetentlikka ega bo'ladilar.

Modul bo'yicha soatlar taqsimoti:

№	Modul mavzulari	Tinglovchining o'quv yuklamasi, soat					
		Hammasi	Auditoriya o'quv yuklamasi				Ko'chma mashhulot
			jami	jumladan			
				Nazariy	Amaliy mashg'ulot		
1.	Stomatologik kasalliklarda uchraydigan shoshilinch xolatlar profilaktikasi	10	10	3	5	2	
2.	Stomatologiya yo'nalishida uchraydigan shoshilinch holatlarda tez tibbiy yordam ko'rsatish	10	10	3	5	2	
Jami:		20	20	6	10	4	

NAZARIY MASHG'ULOTLAR MAZMUNI

1-Mavzu: Stomatologik kasalliklarda uchraydigan shoshilinch xolatlar profilaktikasi

1. Stomatologiya kasalliklarini davolash jarayonida uchraydigan gemostaz, qandli diabet, anafilaktik shok, xushidan ketish, nafas olish yo'lida yod jism tushishi, o'tkir allergik, sinkope jarayonlarini profilaktikasini olib borish

2-Mavzu: Stomatologiya yo'nalishida uchraydigan shoshilinch holatlarda tez tibbiy yordam ko'rsatish

Stomatologik kasalliklar davolash jarayonida yeng ko'p uchraydigan shoshilin xolatlarni ko'rib chiqish. Tez tibbiy yordam strategiyasi

AMALIY MASHG‘ULOTLAR MAZMUNI

1-Mavzu: Stomatologik kasalliklarda uchraydigan shoshilinch xolatlar profilaktikasi

1. Anamnez yig‘ish
2. Allergik proba o‘tqazish
3. Stomatologik praktikada tizimli asoratlar
4. Sinkope (xushdan ketish) jarayonida tez tibbiy yordam ko‘rsatish
Etiologiyasi aniqlanmagan Koma xolatlari

2-Mavzu: : Stomatologiya yo‘nalishida uchraydigan shoshilinch holatlarda tez tibbiy yordam ko‘rsatish

1. Shoshilinch xolatlar diagnostikasi
2. Bazali yurak-o‘pka reanimatsiyasini utqazish
3. Tez-tibbiy yordam ko‘rsatishda dori-darmonlarni ishlatish
4. Vena ichiga va mushak orasiga dori darmonlarni ineksiyasi
5. Kislород ingolyatsiya

1. .

3

KO‘CHMA MASHG‘ULOT MAZMUNI

Maqsad: tinglovchilarni yangi stomatologik texnologiyalar bilan tanishtirish va ularni amaliyda qo‘llashni o‘rgatish.

1. Stomatologiyada yangi zamonaviy dori-vositalarni qo‘llash
2. Stomatologik fizioterapevtik apparatda ishlash koidalari

II. MODULNI O'QITISHDA FOYDALANILADIGAN INTERFAOL TA'LIM METODLARI

«BLIS-SO'ROV» metodi

«Blis-so'rov» (inglizcha «blis» – tezkor, bir zumda) metodi berilgan savollarga qisqa, aniq va lo'nda javob qaytarilishini taqozo etadigan metod sanaladi. Ta'lim muassasalarida ushbu metodga muvofiq savollar, asosan, o'qituvchi tomonidan beriladi. Berilgan savollarga javoblar jamoaviy, guruhli, juftlik yoki individual tarzda qaytarilishi mumkin. Javob qaytarish shakli mashg'ulot turi, o'rganilayotgan mavzuning murakkabligi, o'quvchi (tinglovchi va kursant)larning qamrab olinishiga ko'ra belgilanadi.

Mashg'ulotlarda ushbu metodni qo'llash quyidagicha kechadi:

O'qituvchi o'rganilgan mavzu, muayyan tarkibiy qismlar mohiyatini ochib berishni talab etadigan savollarni ishlab chiqib, o'quvchilar e'tiboriga havola qiladi

O'quvchi (tinglovchi va kursant)lar berilgan savolga qisqa muddatda lo'nda, aniq javob beradi

Guruh (juftlik)da ishlashda bir nafar o'quvchi berilgan savolga javob qaytaradi, uning guruhdoshlari javobni to'ldiradi (biroq, fikrlar takrorlanmasligi lozim)

«Blis-so'rov» metodini qo'llashda mavzuga doir tayanch tushunchalar, asosiy g'oyalarning mohiyati o'quvchi (tinglovchi va kursant)lar tomonidan og'zaki, yozma yoki tasvir (jadval, diagramma) tarzida yoritilishi mumkin.

«BUMERANG» strategiyasi

«Bumerang» texnologiyasi o'quvchi (tinglovchi va kursant)larni dars jarayonida, darsdan tashqari vaqtlarda turli adabiyotlar, matnlar bilan ishlash, yodda saqlash, so'zlab berish, fikrlarini erkin bayon etish, qisqa vaqt ichida ko'p bilimga ega bo'lish, o'qituvchi tomonidan barcha o'quvchilar faoliyatining birdek baholanishi uchun sharoit yaratishga xizmat qiladi. U o'qituvchiga tarqatma materiallarning o'quvchilar tomonidan guruhli, individual shaklda samarali o'zlashtirilishini, auditoriyada tashkil etiladigan suhbatning munozaraga aylanishini ta'minlash orqali ularning faoliyatini nazorat qilish imkonini beradi. Bu texnologiyadan suhbatmunozara shaklidagi darslarda individual, juftlik, guruhli va jamoaviy shakllarda foydalanish mumkin. Boshqa interfaol metodlar kabi ta'lim jarayonida mazkur texnologiyani qo'llash ham muayyan tartibda amalga oshiriladi. Ya'ni:

Kichik guruhlar tashkil etilib, texnologiyadan foydalanish qoidasi bilan tanishtiriladi

Har bir guruhga mustaqil o'rganish uchun raqamli matn tarqatiladi

Guruhlar o'zlariga berilgan topshiriq asosida o'quv materialini o'zlashtiradi

Kichik guruhlar qayta tashkil etiladi

O'quvchilar kichik guruhlarda navbat bilan o'zlari mustaqil o'rgangan matnlar haqida bir-birlariga ma'lumot berib, tengdoshlari tomonidan o'rganilgan matnlarni ham o'zlashtiradi; o'quvchilar tomonidan o'quv materialining samarali o'zlashtirganligini aniqlash uchun savol-javob asosida ichki nazorat o'tkaziladi

Guruh a'zolari o'zlarining «dastlabki guruhlariga» qaytadi

Guruhlar tomonidan to'plangan ballarni hisoblab boruvchi «Guruh hisobchisi» tayinlanadi

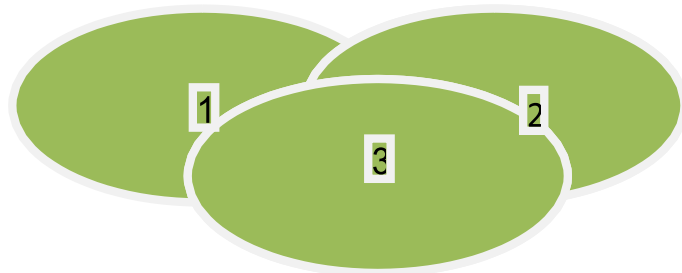
O'qituvchi mavzu bo'yicha savollar berish, og'zaki so'rash asosida o'quvchi (tinglovchi va kursant)lar tomonidan uning samarali o'zlashtirganligini aniqlaydi

Savollarga berilgan javoblar asosida guruhlar tomonidan to'plangan ballar umumlashtiriladi va guruh a'zolari o'rtasida teng taqsimlanadi

«VENN DIAGRAMMASI» grafik organayzeri

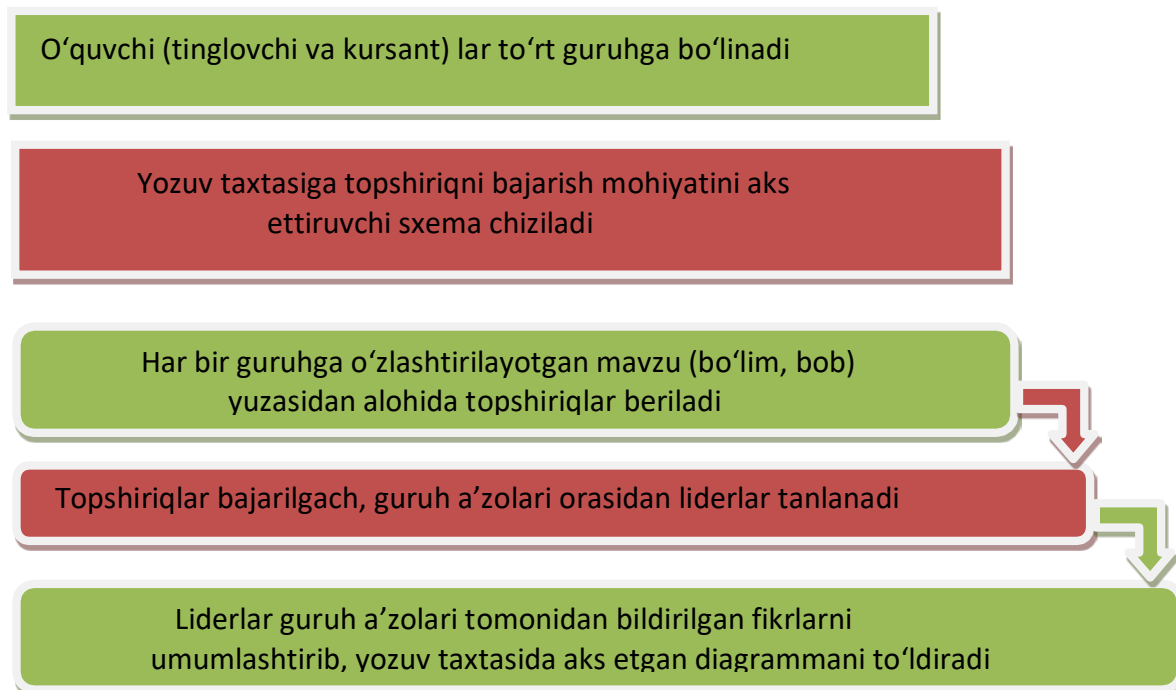
Grafik organayzer o'quvchi (tinglovchi va kursant)larda mavzuga nisbatan tahliliy yondashuv, ayrim qismlar negizida mavzuning umumiy mohiyatini o'zlashtirish (sintezlash) ko'nikmalarini hosil qilishga yo'naltiriladi. U kichik guruhlarni shakllantirish asosida aniq sxema bo'yicha amalga oshiriladi.

Yozuv taxtasi o'zaro teng to'rt bo'lakka ajratiladi va har bir bo'lakka quyidagi sxema chiziladi:

Grafik organayzer o'quvchi (tinglovchi va kursant)lar tomonidan o'zlashtirilgan o'zaro yaqin nazariy bilim, ma'lumot yoki dalillarni qiyosiy tahlil etishga yordam beradi. Undan muayyan bo'lim yoki boblar bo'yicha yakuniy darslarni tashkil etishda foydalanish yaxshi samara beradi.

Uni qo'llash bosqichlari quyidagilardan iborat:

Grafik organayzerni qo‘llash jarayonida har bir guruh muayyan mavzuga oid topshiriqlarni bajaradi. O‘quvchi (tinglovchi va kursant)larning e‘tiborlariga quyidagi jadval taqdim etiladi:

Guruhlar	Diagrammaning tartib raqami	Topshiriqlar mazmuni
1- guruh	1-diagramma	
	2-diagramma	
	3-diagramma	
2-guruh	1-diagramma	
	2-diagramma	
	3-diagramma	
3-guruh	1-diagramma	
	2-diagramma	
	3-diagramma	
4-guruh	1-diagramma	
	2-diagramma	
	3-diagramma	

«VIDEO TOPISHMOQ» strategiyasi

So‘nggi yillarda pedagogik faoliyatda turli axborot vositalari (kompyuter, televidenie, radio, nusxa ko‘chiruvchi qurilma, slayd, video va audio magnitofonlar) yordamida ta‘lim jarayoni tashkil etilishiga alohida e‘tibor qaratilmoqda. O‘qituvchilar oldida o‘qitishda turli axborot vositalaridan o‘rinli, maqsadli, samarali foydalanish vazifasi turadi.

«Video topishmoq» strategiyasidan foydalanishda quyidagi harakatlar amalga oshiriladi:

O‘quvchi (tinglovchi va kursant)larga o‘rganilayotgan mavzu mohiyatini tasviriy yoritishga yordam beruvchi izohlarsiz bir nechta videolavha namoyish qilinadi

O‘quvchi (tinglovchi va kursant)lar har bir lavhada qanday jarayon aks ettirilganligini izohlaydi

O‘quvchi (tinglovchi va kursant) video lavhalarda aks etgan jarayon, hodisa yoki voqealarning mohiyatini daftarlariga qayd etadi

O‘quvchi (tinglovchi va kursant) lar o‘qituvchi tomonidan berilgan savollarga javob qaytaradi

Video lavhalar namoyish qilingach, o'quvchi (tinglovchi va kursant)lardan lavhada qanday jarayon, hodisa yoki voqelik aks etganligi, qaysi badiiy asar qahramoni yoki tarixiy shaxs ifodalan- ganligi yuzasidan mushohada yuritish talab qilinadi. Video topish- moqning javobini topish orqali o'quvchi (tinglovchi va kursant)lar o'rganiladigan yangi mavzu haqida tasavvurga ega bo'ladilar.

III. NAZARIY MATERIALLAR

1-MAVZU.

Stomatologik kasalliklarda uchraydigan shoshilinch xolatlar profilaktikasi

Reja:

1.1. Stomatologik kasalliklarda uchraydigan shoshilinch xolatlar profilaktikasi

1.2. Stomatologik kasalliklarda uchraydigan shoshilinch xolatlarda tez tibbiy yordam kursatish

Tayanch iboralar: anamnez, Anestetik moddalar, allergiya, stomatologiya, bronxial astma, kvinke shishi, allergik sinov, teri sinovlari, prik sinovlari, autoimmun, kon testi, stomatit, allergik stomatit, eroziv stomatit, kataral stomatit, intoksikatsiya

Tibbiyotda stomatologik materiallarga (shu jumladan implantlar, braketlar va protez materiallariga) nisbatan muhosasizlikni aniqlashga javob berish uchun ko'plab imkoniyatlar mavjud. Biz tish shifokori (bemor) tomonidan tanlangan anestetik yoki stomatologik materialga - IgE panelidan foydalanishni afzal ko'ramiz. Shaxsiy anesteziyani o'rnatishda va ijobiy reaksiyani aniqlaganda, biz salbiy natija olinmaguncha kerakli anesteziyani alohida tanlaymiz.

Tish materiallariga reaksiya bayonoti bevosita ushbu bemorda ishlatiladigan materiallar bilan amalga oshiriladi. Muayyan bemor tomonidan olib kelingan qimmatbaho stomatologik materiallarga reaksiya o'tkazilganda, reaksiyani o'tkazgandan so'ng, namunalar bemorga qaytariladi.

Anestetiklar uchun allergik tekshiruvlarga ko'rsatmalar:

- allergik kasalliklar tarixi,

- pichan isitmasi (polen allergiyasi),
- tez-tez uchraydigan "shamollash" kasalliklari,
- bronxial astma,
- atopik dermatit,
- surunkali rinosinitis,
- oziq-ovqat va giyohvand moddalarga toqat qilmaslik,
- doimiy qon yeozinofili.

Allergik sinovga stomatologiya materiallariga kursatma:

- har qanday stomatologik materialga allergik reaksiyalari
- tarixining ko'rsatkichi;
- allergik kasalliklar,
- bronxial astma, atopik dermatit,
- turli xil materiallar ayniqsa metallar (ko'zoynaklar, uzuklar, soatlar va boshqalar) bilan aloqa qilishda noqulaylik hissi;
- surunkali yallig'lanishli periodontal kasalliklar
- og'iz mukozasining surunkali kasalliklari;
- oshqozon-ichak trakti, jigar, o't pufagi, oshqozon osti bezi patologiyasi;
- neoplazmalar mavjudligi yoki ularning paydo bo'lishi xavfi.

To'g'ri laboratoriya ma'lumotlarini olish uchun testlarni topshirishga tayyorgarlik ko'rish bo'yicha shifokor tavsiyalariga amal qilish kerak.

1.2 Allergik sinov o'tqazish

Allergik sinovlar - bu odamning chang, o'simliklar, hayvonlar, oziq-ovqat mahsulotlariga allergik reaksiyasi borligini aniqlashga imkon beradigan diagnostika usuli. Reaksiyalarni keltirib chiqaradigan allergenlarni aniqlash turli usullar bilan amalga oshirilishi mumkin. Allergiya sinovlari ikki xil: teri sinovlari, qon bilan immunoglobulin Ye ni aniqlash yordamida testlar. Teri sinovlari-Prik sinovlari

- Qarshi sinovlari
- Teri sinovlari bilan bog'likli
- Autoimmun zardob terisini sinash

2. Qon testini qo'llagan holda namunalar

Teri sinovlari

Terining allergik tekshiruvi - bu teri orqali allerji kiritish va terining reaksiyasini baholash orqali organizmning o'ziga xos sezgirligini aniqlashning diagnostik usuli.

Prik testlari

Teri ustida mayda tiralishlar hosil bo'ladi, so'ngra diagnostikum (allergen) tomchisi teriga surtiladi va terining reaksiyasi baholanadi. Baholash 30-40 daqiqa ichida amalga oshiriladi.

Allergen tomchisi tushgan joyda terining qizarishi yoki shishishi paydo bo'lganda, reaksiya ijobiy hisoblanadi. Reaksiya yarim soat ichida sodir bo'ladi. Ushbu usul maishiy, epidermal va oziq-ovqat allergiyasini tekshirish uchun ishlatilishi mumkin.

Uning afzalliklari: tez va oson bajariladigan, juda ishonchli, yolg'on ijobiy foizlarning kam foizini beradi, 3 yoshdagi bolalarda ishlatilishi mumkin.

Teri sinovlari uchun ko'rsatmalar ma'lum bir allergen yoki allergen guruhining sabab omilining rolini ko'rsatuvchi tarixiy ma'lumotlardir.

Terini tekshirishga qarshi ko'rsatmalar:

- allergiyaning kuchayishi
- gullash mavsumi
- dori-darmonlarni qabul qilish
- hamrohlik qiladigan kasalliklar

Terini sinash natijalari individual ravishda yo'q qilish sxemalarini ishlab chiqishga, shuningdek allergik tarix ma'lumotlari bilan birga allergenga xos immunoterapiya (AXIT) ning maqsadga muvofiqligini aniqlashga imkon beradi.

Terini tekshirishdan oldin 5-7 kun davomida antigistaminlarni qabul qilishni to'xtatishingiz kerak.

In'eksiya yo'li bilan terining sinovlari

Allergen ingichka igna bilan teri ostiga yuboriladi. Usul kamdan-kam qo'llaniladi, asosan usul changga reaksiyani tekshirish uchun ishlatiladi. Ushbu usulning bunday qo'llanilishi allergenlarni tashxislash uchun ancha "agressiv" usul yekanligi bilan bog'liq.

Kontakt teri sinovlari (dastur)

Odatda, ushbu uslub dori-darmonlarga, kimyoviy alleriyalarga, metall ionlarga allergik reaksiya mavjudligini aniqlash uchun ishlatiladi. stomatologik materiallar.

Standartlashtirilgan allergenlarning eritmalari maxsus aplikatorga qo'llaniladi. Aplikator teriga surtiladi va 48 soatga qoldiriladi. Sinovlar bilan, qo'l terisida o'tkaziladi.

Keyin allergist teri reaksiyasini baholaydi.

javob quyidagicha baholanadi:

eritema va shish shaklida - bitta +,

papulles va pufakchalar shaklida - ikkitadan ++,

katta pufakcha bilan - uchta +++ da.

Autoimmun zardob terisini sinash

Bu autoimmun shubha qilingan taqdirda amalga oshiriladigan teri testidir. Bu bemorning qon zardobini intradermal yuborishdan iborat.

Tananing ijobiy reaksiyasi bilan, in'eksiya joyida qichiydigan eritema va pufakchalar mavjud.

2.Allergenlarni qon bilan aniqlash

Agar biron bir sababga ko'ra teri sinovlarini o'tkazish imkonsiz bo'lsa, qon diagnostikasidan foydalaning. Bemorning qoni tomirdan olinadi va tadqiqot uchun laboratoriyaga yuboriladi.

Ushbu usul gullash davrida ishlatilishi mumkin, ammo bu usulning ishonchliligi teri sinovlaridan pastroq.

Ye sinfidagi immunoglobulinni qon bilan aniqlashning yangi zamonaviy usuli Immunokap usuli hisoblanadi.

1.3 Kvinke shishi

Kvinke shishi. Kasallik kokkistan yoki sekin – asta boshlanishi mumkin. Yuzning turli kismilarida, ogiz bushligi shillik kavati va tananing biror kismida chegaralangan shish paydo buladi. Shishni koplal turuvchi teri yoki shillik pardaning rangi uzgarmaydi. Kupincha Kvinke shishi pastki labda, kuz kovogida, tilda, lunjda va xalkumda kuzatiladi. Til va xalkumning shishi asfiksiyani keltirib chikarishi mumkin, bu esa xayot uchun juda xavfli. Davolash uchun organizmga allergenni kiritish tuxtatiladi, antigistamin va kortikosteroidlar yuboriladi .

1.4 Ogiz bushligi shillik pardasining ekzogen intoksikatsiyalardagi uzgarishlari

Og'iz bo'shlig'i shilliq pardasiga yoqimsiz faktorlarning ta'sir qilishi oqibatida kelib chiqadi. Ko'pincha bu faktorlar insonning professional mashg'uloti bilan bog'liq bo'ladi. Yuqori konsentratsiyaga yega bo'lmagan kimyoviy moddalarni uzoq muddat mobaynida organizmga qilgan ta'siri surunkali intoksikatsiyaga olib keladi. Surunkali intoksikatsiyaning rivojlanishida og'ir metallar alohida o'rin tutadi. Qo'rg'oshin, simob, vismut va boshqa metallar bilan ishlaydigan insonlarda vaqt o'tishi bilan surunkali intoksikatsiya kelib chiqishi mumkin.

Har bir metall og'iz bo'shlig'ida o'ziga hos klinik ko'rinish hosil qiladi.

1.5 Stomatit turlari va allergik stomatit alomatlari

Allergik stomatit kattalar va yosh bemorlarning hayot sifatini sezilarli darajada pasaytiradi, chunki hatto odatiy ovqatlanish va ushbu kasallik bilan gaplashish ham qattiq og'riq bilan kechishi mumkin. Ba'zida kasallik og'iz shikastlanishlari yoki gigiena fonida yuzaga keladi. Ammo ko'pincha stomatit giyohvandlik, kontakt yoki mikroblarga qarshi allergiya shaklidir yoki terining, autoimmun va boshqa kasalliklarning namoyon bo'lishi mumkin.

Mutaxassislar kasallikning tabiati va uning klinik ko‘rinishiga qarab kataral, kataral-gemorragik, shuningdek bullyozli, yeroziv, yarali-nekrotik va allergik stomatitni ajratadilar. Stomatitlar o‘z navbatida, quyidagi turlarga bo‘linadi:

kataral;

kataral-gemorragik;

yarali nekrotik;

eroziv.

Etiologiya va patogenez nuqtai nazaridan allergik stomatitga dori, kontakt (shu jumladan protez), toksik-allergik, autoimmun dermatostomatit, surunkali takroriy aftoz kiradi.

Reaksiya rivojlanish tezligiga qarab, shifokorlar allergik stomatitning tez va kechiktirilgan turlarini ajratadilar. Birinchi holda, Kvinkening kechiktirilgan turi bilan u yoki bu stimulgacha reaksiya, qoida tariqasida, allergiya bilan aloqa qilgandan bir necha kun o‘tgach o‘zini namoyon qiladi.

Kamdan kam hollarda allergik stomatit tish protezlarini kiyish paytida rivojlanadi. Ba’zida reaksiya ularni kiyib yurgan 5-10 yildan keyin ham, uzoq asemptomatik davrdan keyin ham sodir bo‘ladi.

Kasallikning nomi shuni anglatadiki, organizmning salbiy reaksiyasi turli xil allergenlar bilan aloqa qilgandan keyin rivojlanadi. Ko‘pincha allergik stomatit o‘simlik polenasi yoki mog‘or sporalari bilan aloqa qilgandan keyin o‘zini namoyon qiladi. Kasallik fonda ham o‘zini namoyon qilishi mumkin:

past sifatli materiallardan koronkalar, plombalarning, protezlarning o‘rnatilishi;

ba’zi turdagi oziq-ovqatlarni iste’mol qilish (ayniqsa bolalarda);

immunitetning pasayishi;

antibakterial dorilar yoki sulfanilamidlar bilan davolash kursi;

rivojlangan karies;

qon ketishi;

og‘iz bo‘shlig‘ining yallig‘lanishi;

og‘iz bo‘shlig‘ida patogen mikroorganizmlarning ko‘payishi.

Ba'zida allergik stomatit o'zini Layme kasalligi, tizimli qizil yuguruk, aftoz stomatit, gemorragik diatez va Stivens-Jonson sindromining asoratlari sifatida namoyon qiladi.

Alomatlari

Kasallik umumiy va mahalliy alomatlar bilan tavsiflanadi. Yengil allergik stomatitning birinchi alomatlari:

-gigiena protseduralari va ovqatlanish paytida og'iz bo'shlig'ida ozgina noqulaylik;

-to'qimalarning yallig'lanishi va shishishi;

-shilliq qavatning ta'sirlangan joylarining qizarishi va qichishi;

-ortiqcha tuprik.

Agar ba'zi dorilarni qabul qilish paytida allergik stomatit boshlasa, bemor suyuqlik bilan to'ldirilgan og'riqli pufakchalardan shikoyat qiladi. Shillik kavatning qizarish, shilliq qavatdagi pufakchalar, shuningdek qon ketish eroziyasi va yaralar bilan kechadi.

Tegishli davolashsiz allergik stomatit juda tez rivojlanadi: bemorning tana harorati ko'tarilib, terida, ko'zning shilliq pardalarida va jinsiy a'zolarida pufakchalar va pufakchalar paydo bo'ladi.

Agar kasallik Layme kasalligi bilan qo'zg'atilgan bo'lsa, chegarasi bo'lgan qizil dog'lar paydo bo'ladi tananing turli qismlari, juda og'riqli. Ba'zida bemorlar og'riyotgan og'riqlar haqida shikoyat qiladilar.

1.2.Stomatologik kasalliklarda uchraydigan shoshilinch xolatlarda tez tibbiy yordam kursatish

Shokning sabablari

Shok organizmning holatidan yuzaga kelishi mumkin. Ushbu holat qon aylanishi vaqtida, qon aynalinishi qisqaradi va yurak qon-tomir kasalliklari (infarkt yoki yurak kasalliklari), ko'p qon yo'qotilganda (kuchli qon ketishi), qon zaharlanishi yoki allergik kasalliklar vaqtida yuzaga kelishi mumkin.

Shok qo'yidagi tasniflarga ega: kardiogen shoki (yurak-qon tomir kasalliklari muammolari bilan bog'liq), gipovolem shoki (qonning o'ta pastligi), anafilaktik shok(allergik reaksiyalar yuzaga kelganda), septik shok (infeksiyalar tushganda), neyrogen shok (asab tizimlarining noto'g'ri faoliyati).

Shok holatida bemorning ahvoli yomonlashadi va bunday holatda birinchi reanimatsiya holatlari amalga oshirilishi lozim.

Shok o'ta hayotiy xavfli holat hisoblanib, tibbiy davolash jarayonlarini tezroq amalga oshirilishini talab qiladi. Ushbu tez yordam iloji boricha tezroq ko'rsatilishi kerak.

Belgilari

Shok belgilari o'z ichiga qo'rquv, o'ta qattiq hayajonlanish, lablarning ko'karishi, tirnoqlarning qorayishi yoki ko'karishi, ko'krakdagi og'riqlar, dezorientlar, sovuq nam teri va siydik chiqishining qisqarishi, bosh aylanishi, arterial bosimining pastligi, o'ta ko'p darajada terining ajralib chiqishi, yurakning tez urishi, tez-tez nafas olish, xotiraning yo'qolishi va kuchsizlik hisoblanadi.

Siz nima qila olasiz

Shok davrida birinchi yordam ko'rsatish

Shok holatiga tushgan bemorning nafas yo'llarini tekshirib ko'rish va zaruriyat to'g'ilganda ularga sun'iy nafas berish zarur hisoblanadi. Agar bemor hushida bo'lsa, uning boshida hech qanday jarohat bo'lmasa, uni orqa yelkasi bilan yotqizib oyog'ini 30 sm balandlikda saqlashingiz kerak bo'ladi. Boshini hech qachon ko'tarish kerak emas. Agar bemor jarohatlangan bo'lsa, bunday holatda bemor oyog'ini ko'tarish unda kuchli og'riqni keltirib chiqaradi. Agar bemor qovurg'asidan qattiq jarohat olgan bo'lsa, bunday holatda uni qanday holatda uchratgan bo'lsangiz, shunday holatda birinchi yordam ko'rsatishingiz kerak bo'ldi.

Inson issiqda saqlanishi kerak bo'ldi, siqib turuvchi kiyimlarni yeching, bemorga iste'mol qilish va ichish uchun hech narsa bermang. Agar bemor qaytarsa, uni boshini yon tomonga o'giring (faqatgina orqa miya jarohatlanmaganiga ishonch hosil qilgan bo'lsangiz). Agar miyada jarohat bor, deya taxmin qilsangiz, yoki qandaydir shubhangiz bo'lsa, bo'yin va orqa yelkasini to'g'irlagan holda ag'darishingiz kerak bo'ldi. Tezda tez yordam mashinasini chaqirib, hayotiy faoliyat ko'rsatkichlari asosida nazoratni davom ettiring (harorati, puls, nafas olish tezligi, arterial bosim va boshqalar).

Profilaktik chora tadbirlar

Shok holati bo'yicha ogohlantirish ishlari boshqa holatlarga nisbatan osonroq hisoblanadi. Tez va o'z vaqtida davolash shokning og'ir shaklini rivojlantirish tahlikasini pasaytirish muhim hisoblanadi.

Birinchi yordam ko'rsatishdagi 5 xato

Shifokor ko'rigiga qadar birinchi tibbiy yordam ko'rsatish — bu jabrlanuvchining hayoti va sog'lig'ini saqlash hamda tiklashga yo'naltirilgan chora-tadbirlar kompleksi. Bunday birinchi yordam jabrlanuvchi o'zini yomon his qila boshlaganida uning yonida bo'lgan kishilar tomonidan ko'rsatiladi. "Layfxaker" M.Sechenov nomli "MGMU" klinik markazining fojialar travmatologiyasi, ortopediya va jarrohligi kafedراسi mudiri Aleksey

Lichagin bergan ma'lumotlarga asoslanib, shifokor kelguniga qadar ko'rsatiladigan birinchi yordam haqidagi ma'lumotlar bilan bo'lishdi.

1. Jgutni zarurat bo'lsa-bo'lmasa bog'lash

Taom tayyorlash, qaychi bilan ishlash, tomorqa ishlari — jarohat olish uchun sabablar talaygina, biroq har qanday holatda ham jgut bog'lashga shoshish kerak emas. Uni faqat arterial qon oqimi kuzatilgandagina bog'lashadi. Bunda qon rangi alvon qizil rangda bo'ladi. To'q rangdagi qon venadan chiqayotgan bo'ladi, bunda qonni bandaj bilan to'xtatish kerak.

2. Burundan qon ketganda boshni orqaga qilish

Burun haddan tashqari isish hamda me'yordan o'tuvchi jismoniy faollik natijasida qonashi mumkin. Bunday holatlarda aslo boshni orqaga qila ko'rmang. Jabrlanuvchini o'tkazib, uning boshini biroz pastga qarating va yig'ilib qolgan qonning oqishiga imkon bering. Shundan so'ng burunning yuqori qismini 10 daqiqaga siqib turish kerak.

Agar bu yordam bermasa, burun teshigiga 15 daqiqaga doka yoki paxtali tampon joylash va burunning ustidan muz qo'yish kerak. Agar bu usul ham yordam bermasa, yaqin oradagi tibbiyot muassasasiga yo'l olish kerak bo'ladi.

3. Termik yoki quyoshdan kuyishda qatiq surish

Ziyon yetgan teriga plynka hosil qiluvchi moddalarni surmang. Qatiq, smetana, yog', tish pastasi, kartoshka va asal shular jumlasidandir. Kuyish holatlarida jabrlangan joyni ilk soniyalardan sovuq suvga qo'yish kerak. Dorixonadan sotib olingan maxsus kuyish preparatini qo'llash - eng maqbul yo'l.

4. Suyak chiqib ketishini mustaqil to'g'irlashga urinish

Suyak chiqib ketishini zarur ko'nikma va og'riqsizlantirish muolajalarisiz to'g'irlashga harakat qilmang — bunday urinishlar faqat jarohatning yomonlashishiga va og'riqning kuchayishiga olib keldi. Suyak chiqishini to'g'irlash uchun shifokorga murojaat qiling, bugunga kelib hatto eng og'ir holatlarni ham "yopiq" og'riqsiz operatsiya orqali tuzatilmoqda.

Suyak chiqishi va sinishida tananing o'sha qismini immobilizatsiya qilish, ya'ni shifokor kelgunga qadar jarohat yetgan joyning harakatsizligini ta'minlash kerak. Jabrlanuvchini shifoxonaga yetkazish kerak bo'lsa, jarohat

yetgan joyga qo‘l ostidagi vositalardan shina qilish mumkin. Jarohat yetgan joy harakatsiz holatda qolishi kerak.

Suyak chiqqan yo chiqmaganini qanday aniqlash mumkin? Buni tibbiy ma’lumotsiz ham aniqlash mumkin. Jarohat yetgan joyda bo‘g‘inlar deformatsiyasi kuzatiladi, chunki suyak chiqishi natijasida nafaqat tana qismining o‘lchamlari, balki shakli ham o‘zgaradi. Shu bilan birga, o‘sha joy shishadi. Jabrlanuvchi kuchli og‘riq sabab ham uni aniqlashi mumkin.

5. Issiqlik zarbi xavfini yetarlicha baholamaslik

Issiqlik (jumladan, quyosh) zarbi xavfiga ko‘pincha yetarlicha e’tibor berilmaydi. U eng yomon holatlarda hushni yo‘qotish va komaga olib kelishi mumkin.

Issiqlik urishi belgilari:

- chakka sohasida pulsatsiyani sezish;
- terining, ayniqsa yuzning qizarishi;
- puls chastotasining daqiqasiga 100 va undan ko‘p marta urishi;
- uyqu kelishi;
- bosh aylanishi;
- ko‘ngil aynishi;
- quloqlarda jarang turishi;
- qayt qilish.

Issiqlik zarbi xavfiga duch kelgan bo‘lsangiz, imkon paydo bo‘lishi bilan oq quyoshli joyni tark etib, soya-salqin joyga o‘tish kerak. Jabrlanuvchi gorizontal holatda va oyoqlar ko‘tarilgan bo‘lishi lozim. Kiyimni yechish va imkon qadar tana bo‘ylab havo harakatini ta’minlash kerak. Shundan so‘ng teriga muzlatuvchi kompresslar qo‘yish, bemorga sovuq suv berish kerak. Og‘ir holatlarda issiq urishi natijasida bemorda bezgak, hushni yo‘qotish, gallyusinatsiyalar kuzatilishi mumkin. Bunday belgilar bo‘lgan taqdirda zudlik bilan tez tibbiy yordamni chaqiring!

O‘zingiz jabrlangan bo‘lsangiz-chi?

O‘zidan o‘zi o‘tib ketishiga umid qilish - eng keng tarqalgan xato.

Jarohat olganda jarohat holati, umumiy holat, harakat qilish imkonini to‘g‘ri baholash muhim. Mustaqil harakatlanish imkoni bo‘lmagan taqdirda maxsus xizmatlar (FVV, tez tibbiy yordam) telefonlaridan foydalaning.

Atrofdagilardan yordam so‘rashga uyalmang!

Nazorat savollari

1. Anesteziklar uchun allergik tekshiruvlarga ko‘rsatmalar kanday?
2. Allergik sinovga stomatologiya materiallariga kursatmalarini sanab bering
3. Allergiya sinovlarini kursatib uting
4. Teri sinovlarining turlarini sanab bering
5. Autoimmun zardob terisini sinash kanday amalga oshiriladi ?
6. Stomatitlar o‘z navbatida, qanday turlarga bo‘linadi?
7. Kvinke shishi
8. Etiologiya va patogenez nuqtai nazaridan allergik stomatitga kaysi xolatlar kiradi?
9. Yengil allergik stomatitning birinchi alomatlari kanday?
10. Ba’zi dorilarni qabul qilish paytida allergik stomatit boshlasa, bemor nimadan shikoyat kiladi?

Mavzu 2

Stomatologik kasalliklarda uchraydigan shoshilinch xolatlarda tez tibbiy yordam kursatish

Ishdan maqsad: stomatologiyada favkulodda tinglovchilaridan vaziyatlarning oldinish urgatish va yordam kursatish

Masalaning qo‘yilishi: Tinglovchilar guruhlarda topshiriqni yechishadi (Har bir mavzu bo‘yicha topshiriqlar keyingi bo‘limda keltirilgan).

Ishni bajarish uchun namuna:

Shokning sabablari

Shok organizmning holatidan yuzaga kelishi mumkin. Ushbu holat qon aylanishi vaqtida, qon aynalinishi qisqaradi va yurak qon-tomir kasalliklari (infarkt yoki yurak kasalliklari), ko‘p qon yo‘qotilganda (kuchli qon ketishi), qon zaharlanishi yoki allergik kasalliklar vaqtida yuzaga kelishi mumkin.

Shok qo‘yidagi tasniflarga ega: kardiogen shoki (yurak-qon tomir kasalliklari muammolari bilan bog‘liq), gipovolem shoki (qonning o‘ta pastligi), anafilaktik shok (allergik reaksiyalar yuzaga kelganda), septik shok (infeksiyalar tushganda), neyrogen shok (asab tizimlarining noto‘g‘ri faoliyati).

Shok holatida bemorning ahvoli yomonlashadi va bunday holatda birinchi reanimatsiya holatlari amalga oshirilishi lozim.

Shok o'ta hayotiy xavfli holat hisoblanib, tibbiy davolash jarayonlarini tezroq amalga oshirilishini talab qiladi. Ushbu tez yordam iloji boricha tezroq ko'rsatilishi kerak.

Belgilari

Shok belgilari o'z ichiga qo'rquv, o'ta qattiq hayajonlanish, lablarning ko'karishi, tirnoqlarning qorayishi yoki ko'karishi, ko'krakdagi og'riqlar, dezorientlar, sovuq nam teri va siydik chiqishining qisqarishi, bosh aylanishi, arterial bosimining pastligi, o'ta ko'p darajada terining ajralib chiqishi, yurakning tez urishi, tez-tez nafas olish, xotiraning yo'qolishi va kuchsizlik hisoblanadi.

Siz nima qila olasiz

Shok davrida birinchi yordam ko'rsatish

Shok holatiga tushgan bemorning nafas yo'llarini tekshirib ko'rish va zaruriyat to'g'ilganda ularga sun'iy nafas berish zarur hisoblanadi. Agar bemor hushida bo'lsa, uning boshida hech qanday jarohat bo'lmasa, uni orqa yelkasi bilan yotqizib oyog'ini 30 sm balandlikda saqlashingiz kerak bo'ladi. Boshini hech qachon ko'tarish kerak emas. Agar bemor jarohatlangan bo'lsa, bunday holatda bemor oyog'ini ko'tarish unda kuchli og'riqni keltirib chiqaradi. Agar bemor qovurg'asidan qattiq jarohat olgan bo'lsa, bunday holatda uni qanday holatda uchratgan bo'lsangiz, shunday holatda birinchi yordam ko'rsatishingiz kerak bo'ldi.

Inson issiqda saqlanishi kerak bo'ldi, siqib turuvchi kiyimlarni yeching, bemorga iste'mol qilish va ichish uchun hech narsa bermang. Agar bemor qaytarsa, uni boshini yon tomonga o'giring (faqatgina orqa miya jarohatlanmaganiga ishonch hosil qilgan bo'lsangiz). Agar miyada jarohat bor, deya taxmin qilsangiz, yoki qandaydir shubhangiz bo'lsa, bo'yin va orqa yelkasini to'g'irlagan holda ag'darishingiz kerak bo'ldi. Tezda tez yordam mashinasini chaqirib, hayotiy faoliyat ko'rsatkichlari asosida nazoratni davom ettiring (harorati, puls, nafas olish tezligi, arterial bosim va boshqalar).

Profilaktik chora tadbirlar

Shok holati bo'yicha ogohlantirish ishlari boshqa holatlarga nisbatan osonroq hisoblanadi. Tez va o'z vaqtida davolash shokning og'ir shaklini rivojlantirish tahlikasini pasaytirish muhim hisoblanadi.

Birinchi yordam ko'rsatishdagi 5 xato

Shifokor ko'rigiga qadar birinchi tibbiy yordam ko'rsatish — bu jabrlanuvchining hayoti va sog'lig'ini saqlash hamda tiklashga yo'naltirilgan chora-tadbirlar kompleksi. Bunday birinchi yordam jabrlanuvchi o'zini yomon his qila boshlaganida uning yonida bo'lgan kishilar tomonidan ko'rsatiladi. "Layfxaker" M.Sechenov nomli "MGMU" klinik markazining fojialar travmatologiyasi, ortopediya va jarrohligi kafedrasini mudiri Aleksey

Lichagin bergan ma'lumotlarga asoslanib, shifokor kelguniga qadar ko'rsatiladigan birinchi yordam haqidagi ma'lumotlar bilan bo'lishdi.

1. Jgutni zarurat bo'lsa-bo'lmasa bog'lash

Taom tayyorlash, qaychi bilan ishlash, tomorqa ishlari — jarohat olish uchun sabablar talaygina, biroq har qanday holatda ham jgut bog'lashga shoshish kerak emas. Uni faqat arterial qon oqimi kuzatilgandagina bog'lashadi. Bunda qon rangi alvon qizil rangda bo'ladi. To'q rangdagi qon venadan chiqayotgan bo'ladi, bunda qonni bandaj bilan to'xtatish kerak.

2. Burundan qon ketganda boshni orqaga qilish

Burun haddan tashqari isish hamda me'yordan o'tuvchi jismoniy faollik natijasida qonashi mumkin. Bunday holatlarda aslo boshni orqaga qila ko'rmang. Jabrlanuvchini o'tkazib, uning boshini biroz pastga qarating va yig'ilib qolgan qonning oqishiga imkon bering. Shundan so'ng burunning yuqori qismini 10 daqiqaga siqib turish kerak.

Agar bu yordam bermasa, burun teshigiga 15 daqiqaga doka yoki paxtali tampon joylash va burunning ustidan muz qo'yish kerak. Agar bu usul ham yordam bermasa, yaqin oradagi tibbiyot muassasasiga yo'l olish kerak bo'ladi.

3. Termik yoki quyoshdan kuyishda qatiq surish

Ziyon yetgan teriga plynka hosil qiluvchi moddalarni surmang. Qatiq, smetana, yog', tish pastasi, kartoshka va asal shular jumlasidandir. Kuyish holatlarida jabrlangan joyni ilk soniyalardan sovuq suvga qo'yish kerak. Dorixonadan sotib olingan maxsus kuyish preparatini qo'llash - eng maqbul yo'l.

4. Suyak chiqib ketishini mustaqil to'g'irlashga urinish

Suyak chiqib ketishini zarur ko'nikma va og'riqsizlantirish muolajalarisiz to'g'irlashga harakat qilmang — bunday urinishlar faqat jarohatning yomonlashishiga va og'riqning kuchayishiga olib keldi. Suyak chiqishini to'g'irlash uchun shifokorga murojaat qiling, bugunga kelib hatto eng og'ir holatlarni ham "yopiq" og'riqsiz operatsiya orqali tuzatilmoqda.

Suyak chiqishi va sinishida tananing o'sha qismini immobilizatsiya qilish, ya'ni shifokor kelgunga qadar jarohat yetgan joyning harakatsizligini ta'minlash kerak. Jabrlanuvchini shifoxonaga yetkazish kerak bo'lsa, jarohat

yetgan joyga qo‘l ostidagi vositalardan shina qilish mumkin. Jarohat yetgan joy harakatsiz holatda qolishi kerak.

Suyak chiqqan yo chiqmaganini qanday aniqlash mumkin? Buni tibbiy ma’lumotsiz ham aniqlash mumkin. Jarohat yetgan joyda bo‘g‘inlar deformatsiyasi kuzatiladi, chunki suyak chiqishi natijasida nafaqat tana qismining o‘lchamlari, balki shakli ham o‘zgaradi. Shu bilan birga, o‘sha joy shishadi. Jabrlanuvchi kuchli og‘riq sabab ham uni aniqlashi mumkin.

5. Issiqlik zarbi xavfini yetarlicha baholamaslik

Issiqlik (jumladan, quyosh) zarbi xavfiga ko‘pincha yetarlicha e’tibor berilmaydi. U eng yomon holatlarda hushni yo‘qotish va komaga olib kelishi mumkin.

Issiqlik urishi belgilari:

- chakka sohasida pulsatsiyani sezish;
- terining, ayniqsa yuzning qizarishi;
- puls chastotasining daqiqasiga 100 va undan ko‘p marta urishi;
- uyqu kelishi;
- bosh aylanishi;
- ko‘ngil aynishi;
- quloqlarda jarang turishi;
- qayt qilish.

Issiqlik zarbi xavfiga duch kelgan bo‘lsangiz, imkon paydo bo‘lishi bilanoq quyoshli joyni tark etib, soya-salqin joyga o‘tish kerak. Jabrlanuvchi gorizontal holatda va oyoqlar ko‘tarilgan bo‘lishi lozim. Kiyimni yechish va imkon qadar tana bo‘ylab havo harakatini ta’minlash kerak. Shundan so‘ng teriga muzlatuvchi kompresslar qo‘yish, bemorga sovuq suv berish kerak. Og‘ir holatlarda issiq urishi natijasida bemorda bezgak, hushni yo‘qotish, gallyusinatsiyalar kuzatilishi mumkin. Bunday belgilar bo‘lgan taqdirda zudlik bilan tez tibbiy yordamni chaqiring!

O‘zingiz jabrlangan bo‘lsangiz-chi?

O‘zidan o‘zi o‘tib ketishiga umid qilish - eng keng tarqalgan xato.

Jarohat olganda jarohat holati, umumiy holat, harakat qilish imkonini to‘g‘ri baholash muhim. Mustaqil harakatlanish imkoni bo‘lmagan taqdirda maxsus xizmatlar (FVV, tez tibbiy yordam) telefonlaridan foydalaning.

Atrofdagilardan yordam so‘rashga uyalmang!

Nazorat savollari

1. Anesteziklar uchun allergik tekshiruvlarga ko‘rsatmalar kanday?
2. Allergik sinovga stomatologiya materiallariga kursatmalarini sanab bering
3. Allergiya sinovlarini kursatib uting
4. Teri sinovlarining turlarini sanab bering
5. Autoimmun zardob terisini sinash kanday amalga oshiriladi ?
6. Stomatitlar o‘z navbatida, qanday turlarga bo‘linadi?
7. Kvinke shishi
8. Etiologiya va patogenez nuqtai nazaridan allergik stomatitga kaysi xolatlar kiradi?
9. Yengil allergik stomatitning birinchi alomatlari kanday?
10. Ba’zi dorilarni qabul qilish paytida allergik stomatit boshlasa, bemor nimadan shikoyat kiladi?

ADABIYOT

1. Herbert T. Shillingburg, David A. Sather Jr., Edwin L. Wilson Jr., Joseph R. Cain, Donald L. Mitchell, Luis J. Blanco, James C. Kessler. SShA, 2011
2. David A. Mitchell, Anastasios N. Kanatas. An Introduction to Oral and Maxillo 2015, Str 209-226.
3. Pediatric dentistry- Richard Welbury, Monty Duggal. S. 457-468.
4. Dentistry of child and adolescent Ralph McDonald, Jeffry A. Dean, S.453-460
5. Aripov M. Internet va elektron pochta asoslari.- T.; 2000. – 218 b.
6. Barkalov S.A. Sistemnyy analiz i prinyatie resheniy.– Voronej: NPS VGU,2010. 662s.
7. DUET-Development of Uzbekistan English Teachers*- 2-tom. CD va DVD materiallari, T., 2008.

8. 5. William R. Proffit, Henry W. Fields, David M. Sarver. Contemporary orthodontics (fifth edition). 2012, USA
9. 6. Pediatric dentistry- Richard Welbury, Monty Duggal. 2012., S. 457-468, 37-45
10. 7. Dentistry of child and adolescent Ralph McDonald, Jeffry A. Dean, 2014., David A. Mitchell An Introduction to Oral and Maxillofacial Surgery, second edition (2015).
11. 8. David A. Mitchell. Anastasios N. Kanatas An An Introduction to Oral and Maxillo 2015.
12. Ismailov A.A, Jalalov J.J, Sattarov T.K, Ibragimxodjaev I.I. Ingliz tili amaliy kursidan o'quv-uslubiy majmua. Basic User/ Breakthrough Level A1/-T.: 2011. – 182 b.
13. Ishmuhamedov R., Abduqodirov A., Pardaev A. Ta'limda innovatsion texnologiyalar (ta'lim muassasalari pedagog-o'qituvchilari uchun amaliy tavsiyalar). – T.: "Iste'dod" jamg'armasi, 2008. – 180 b.
14. Ishmuhamedov R., Abduqodirov A., Pardaev A. Tarbiyada innovatsion texnologiyalar (ta'lim muassasalari pedagog-o'qituvchilari uchun amaliy tavsiyalar). – T.: "Iste'dod" jamg'armasi, 2009. – 160 b.
15. Golish L.V., Fayzullaeva D.M. Pedagogik texnologiyalarni loyihalashtirish va rejalashtirish: O'quv uslubiy qo'llanma/ Ta'limda innovatsion texnologiya seriyasi. – T.: 2010.- 149 b.,
16. L.V.Golish, B. Xodiev Mustaqil o'quv faoliyatini tashkil etish usul va vositalari (birinchi bosqich tinglovchilariga yordam tariqasida): O'quv-uslubiy qo'llanma – T.: TDIU, 2010. – 97 b.

IV. AMALIY MASHG'ULOT MATERIALLARI

1-Amaliy mashg'ulot: Stomatologik kasalliklarda urchaydigan shoshilinch xolatlar profilaktikasi

Stomatologik kasalliklarda urchaydigan shoshilinch xolatlar profilaktikasi maksadi -tinglovchilarni Stomatologik kasalliklarda urchaydigan shoshilinch xolatlar profilaktikasini usullarnini o'rgatishdan iborat

Kvinke shishi. Kasallik kokkistan yoki sekin – asta boshlanishi mumkin. Yuzning turli kismalarida, ogiz bushligi shillik kavati va tananing biror kismida chegaralangan shish paydo buladi. Shishni koplav turuvchi teri yoki shillik pardaning rangi uzgarmaydi. Kupincha Kvinke shishi pastki labda, kuz kovogida, tilda, lunjda va xalkumda kuzatiladi. Til va xalkumning shishi asfiksiyani keltirib chikarishi mumkin, bu esa xayot uchun juda xavfli. Davolash uchun organizmga allergenni kiritish tuxtatiladi, antigistamin va kortikosteroidlar yuboriladi .

OG'IZ BO'SHLIG'I SHILLIQ PARDASINING EKZOGEN INTOKSIKASIYALARDAGI O'ZGARISHLARI

Og'iz bo'shlig'i shilliq pardasiga yoqimsiz faktorlarning ta'sir qilishi oqibatida kelib chiqadi. Ko'pincha bu faktorlar insonning professional mashg'uloti bilan bog'liq bo'ladi. Yuqori konsentratsiyaga yega bo'lmagan kimyoviy moddalarni uzoq muddat mobaynida organizmga qilgan ta'siri surunkali intoksikatsiyaga olib keladi. Surunkali intoksikatsiyaning rivojlanishida og'ir metallar alohida o'rin tutadi. Qo'rg'oshin, simob, vismut va boshqa metallar bilan ishlaydigan insonlarda vaqt o'tishi bilan surunkali intoksikatsiya kelib chiqishi mumkin.

Har bir metall og'iz bo'shlig'ida o'ziga hos klinik ko'rinish hosil qiladi. Allergik stomatit kattalar va yosh bemorlarning hayot sifatini sezilarli darajada pasaytiradi, chunki hatto odatiy ovqatlanish va ushbu kasallik bilan gaplashish ham qattiq og'riq bilan kechishi mumkin. Ba'zida kasallik og'iz shikastlanishlari yoki gigiena fonida yuzaga keladi. Ammo ko'pincha stomatit giyohvandlik, kontakt yoki mikroblarga qarshi allergiya shaklidir yoki terining, autoimmun va boshqa kasalliklarning namoyon bo'lishi mumkin.

STOMATITNING TURLARI

Mutaxassislar kasallikning tabiati va uning klinik ko'rinishiga qarab kataral, kataral-gemorragik, shuningdek bullyozli, yeroziv, yarali-nekrotik va allergik stomatitni ajratadilar. Stomatitlar o'z navbatida, quyidagi turlarga bo'linadi:

kataral;

kataral-gemorragik;

yarali nekrotik;

eroziv.

Etiologiya va patogenez nuqtai nazaridan allergik stomatitga dori, kontakt (shu jumladan protez), toksik-allergik, otoimmun dermatostomatit, surunkali takroriy aftoz kiradi.

Reaksiya rivojlanish tezligiga qarab, shifokorlar allergik stomatitning tez va kechiktirilgan turlarini ajratadilar. Birinchi holda, Kvinkening kechiktirilgan turi bilan u yoki bu stimulgacha reaksiya, qoida tariqasida, allergiya bilan aloqa qilgandan bir necha kun o'tgach o'zini namoyon qiladi.

Kamdan kam hollarda allergik stomatit tish protezlarini kiyish paytida rivojlanadi. Ba'zida reaksiya ularni kiyib yurgan 5-10 yildan keyin ham, uzoq asemptomatik davrdan keyin ham sodir bo'ladi.

Kasallikning nomi shuni anglatadiki, organizmning salbiy reaksiyasi turli xil allergenlar bilan aloqa qilgandan keyin rivojlanadi. Ko'pincha allergik stomatit o'simlik polenasi yoki mog'or sporalari bilan aloqa qilgandan keyin o'zini namoyon qiladi. Kasallik fonda ham o'zini namoyon qilishi mumkin:

past sifatli materiallardan koronkalar, plombalarning, protezlarning o'rnatilishi; ba'zi turdagi oziq-ovqatlarni iste'mol qilish (ayniqsa bolalarda);

immunitetning pasayishi;

antibakterial dorilar yoki sulfanilamidlar bilan davolash kursi;

rivojlangan karies;

qon ketishi;

og'iz bo'shlig'ining yallig'lanishi;

og'iz bo'shlig'ida patogen mikroorganizmlarning ko'payishi.

Ba'zida allergik stomatit o'zini Layme kasalligi, tizimli qizil yuguruk, aftoz stomatit, gemorragik diatez va Stivens-Jonson sindromining asoratlari sifatida namoyon qiladi.

ALOMATLAR

Kasallik umumiy va mahalliy alomatlar bilan tavsiflanadi. Yengil allergik stomatitning birinchi alomatlari:

-gigiena protseduralari va ovqatlanish paytida og'iz bo'shlig'ida ozgina noqulaylik;

-to'qimalarning yallig'lanishi va shishishi;

-shilliq qavatning ta'sirlangan joylarining qizarishi va qichishi;

-ortiqcha tuprik.

Agar ba'zi dorilarni qabul qilish paytida allergik stomatit boshlasa, bemor suyuqlik bilan to'ldirilgan og'riqli pufakchalardan shikoyat qiladi. Shilliq qavatning qizarish, shilliq qavatdagi pufakchalar, shuningdek qon ketish eroziyasi va yaralar bilan kechadi.

Tegishli davolashsiz allergik stomatit juda tez rivojlanadi: bemorning tana harorati ko'tarilib, terida, ko'zning shilliq pardalarida va jinsiy a'zolarida pufakchalar va pufakchalar paydo bo'ladi.

Agar kasallik Layme kasalligi bilan qo'zg'atilgan bo'lsa, chegarasi bo'lgan qizil dog'lar paydo bo'ladi tananing turli qismlari, juda og'riqli. Ba'zida bemorlar og'riyotgan og'riqlar haqida shikoyat qiladilar.

Masalaning qo'yilishi:

“Aylana stol” usulini qo'llanilishi

Ish uchun muxim:

1. Alohida varaqlarga yozilgan savol va vaziyatni masalalar to'plami.
2. Guruhdagi tinglovchilar soniga ko'ra tashlash uchun sonlar.
3. Toza varaq, ruchka.

Ish yo'llari

1. Barcha guruxdagi tinglovchilar 3 ta guruhchaga bo'linadi.
 2. Har bir guruhga alohida stolcha bo'linadi, toza qog'oz va ruchka tayyorlaydi.
 3. Varaqqa sana, guruh nomeri, fakulteti, F.I. yoziladi.
 4. Har bir guruhdagi bir qatnashuvchi konvertidan savollarni oladi.
- Vazifa qiyinligini darajasi barcha guruhlar uchun bir xil.
5. Tinglovchilar varaqga vazifani yozadi.
 6. Bu varaq aylantiriladi.
 7. Har bir tinglovchi o'zini javob variantini yozadi va varaqni boshqa tinglovchiga beradi.
 8. Tinglovchi javobi uchun 3min beriladi.
 9. Ish vaqtini o'qituvchi belgilaydi.
 10. Barcha qantashchilar natijani muhokama qiladi va to'g'ri javob tanlanib unga maksimal baho qo'yiladi.
 11. Muhokama 15 minut.
 12. Tinglovchilar mashg'ulot teoritik qismidan reytingga ball oladi.
 13. Tinglovchi olgan baholar kundalik mashg'ulotga qo'yiladi.
 14. Jurnalni pastki erkin qismiga guruh sardori qo'l qo'yadi.
 15. Tinglovchi ishlarini o'qtuvchi saqlab qo'yadi.

Ish o'yini o'tkazish uchun kompleks savollar:

Birinchi topshiriqqa etalon javob: Pedagogik texnika - o'qituvchi faoliyatining botiniy mazmunini hamda zohiriy ifodasining garmonik birligidan iboratdir. Pedagog mahoratining ma'naviy madaniyati hamda pedagogik jihatdan maqsadga muvofiq bo'lgan zohiriy ifodasi sintezidan iborat.

Shunday qilib texnika - usullar o'quv-uslubiy majmuasidir/ Uning vositalari esa - nutq va muloqot vositalaridir. “Pedagogik texnika” tushunchasi o'z ichiga 2 guruh tarkibiy elementlarni oladi:

1. O'qituvchining **odob-axloqiy ko'nikmalari** bilan bog'liq bo'lgan elementar: o'z jismini (mimika, pantomimika) boshqara bilish; his-tuyg'u, hayajon, ta'bini boshqara bilish (ortiqcha ruhiy zo'riqishlardan osonlik bilan xalos bo'la olish, ijobiy muhitni to'g'richa bilish); diqqat qila bilish, kuzatuvchanlik, tasavvurning kengligi; nutq texnikasi (nafas, ovozni boshqarish, diksiya, nutq tezligi (tempi)).

2. **Shaxs va jamoaga ta'sir ko'rsata bilish texnikasi** ta'lim-tarbiyaning texnologik tomoni bilan bog'liq bo'lib, bularda: didaktik, tashkiliy, ijodiylik, muomala ko'nikmalari; talab qila bilish, pedagogik muloqotni boshqara bilish, jamoatchilik ijodiy faoliyatini tashkil eta bilish va boshqalar kiradi.

Ikkinchi topshiriqqa etalon javob: Pedagogik mahoratning oshishi o'qituvchining texnikasi rivojlanishiga bog'liqdir. Uning texnikasi esa, pedagogik mahoratni egallash jarayonida rivojlana boradi.

Uchinchi topshiriqqa etalon javob: Pedagogik texnika – mustaqil mashq qilish, ta'lim olish, pedagogika taraqqiyotini kuzatib borish, o'tmish tajribasini o'zlashtirish jarayonida hamda ta'limning yetti turi hajmida egallanadi.

Tavsiya etilgan adabiyotlarni sinchiklab o'rganib, pedagogik texnika tushunchasi va uning tuzilishi, pedagogik mahorat va texnikaning bir-biriga munosabati, pedagogik texnikani egallash yo'llarini quyidagi topshiriqlar asosida bajaring.

Nazorat savollari:

1. Og'iz bo'shlig'ida Sindrom Kvinkeni klinik kechishi
2. Kvinke epidemiologiyasi
3. Kvinkesini klinik xususiyatlari
4. Kiyosiy tashxis utkazing.
5. Sindrom kvinkesi ni davolash rejasini tuzing.
6. Kvinkesi ni profilaktikasi
7. Profilaktikaning qaysi turi malakali gigienaga kiradi?

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Stomatologiyada qo'llaniluvchi dori vositalari. Rizaev J.A. – T.: “Vorish nashriyot”, 2012
2. Bolalar og'iz bo'shlig'i shilliq qavati kasalliklari atlası - Murtazaev S.S., Maxsumova S.S., Abduazimova L.A., Ishanova M.K. T.: “Tafakkur - bo'stoni” nashriyoti, 2019
3. Fakultetskaya detskaya terapevticheskaya stomatologiya. Daminova Sh.B., Xalilov I.X., Mirsalixova F.L., Maxsumova S.S., Murtazaev S.S. –T.: “Tafakkur bo'stoni” nashriyoti, 2015

2-Amaliy mashg'ulot:

Stomatologik kasalliklarda urchaydigan shoshilinch xolatlarda tez tibbiy yordam kursatish

Modulin maqsad Tinglovchilarni Stomatologik kasalliklarda urchaydigan shoshilinch xolatlarda tez tibbiy yordam kursatish bilan tanishtirish va davolash usullarini urgatish

"Allergik stomatit" tashxisini tish shifokori og'iz bo'shlig'ini tekshirish va fon kasalliklari bo'yicha bemorni so'roq qilish, dori-darmonlarni qabul qilish asosida belgilaydi. Tish shifokori kasallikning klinik ko'rinishini aniqlab beradi. Kasallikning klinik ko'rinishini aniqlashtirish uchun mutaxassis bemorni qon va siydikni kompleks tekshiruviga, immun tizimining holatini baholash uchun immunogramмага yo'naltiradi. Agar kerak bo'lsa, shifokor bemorni quyidagi tekshiruvlarga yuboradi:

-tupurikning kislotalik darajasi va tarkibini aniqlash;

-tupurik tarkibidagi fermentlarning faolligini aniqlash;

-leykopenik test;

-protezlarni olib tashlash va keyinchalik oʻrnatish bilan provokatsion testlar.

Allergik stomatit tashxisiga kompleks yondashuv salbiy reaksiyaning sababini tezda aniqlashga, uni yoʻq qilishga va samarali davolanishni boshlashga imkon beradi. Kattalardagi allergik stomatitni davolash

Agar tish shifokori tashxisni tasdiqlasa, u birinchi navbatda kompleks terapiyani buyuradi. Bu nafaqat kasallikning tashqi ogʻriqli koʻrinishini yoʻq qilish, balki giyohvand moddalarni davolashni sozlash, bemorning turmush tarzini oʻzgartirish va agar kerak boʻlsa, tirnash xususiyati paydo boʻlgan dorilarni bekor qilish muhimdir.

Xalq tabobati kasalliklarni davolashda ajoyib yordamchi vositadir, ammo faqat oʻsimliklardan tayyorlangan damlamalardan foydalanish kasallikdan toʻliq xalos boʻlmaydi. Asosiy narsa allergiya sababini aniqlash va uni imkon qadar tezroq yoʻq qilishdir.

Stomatitni davolashning asosiy yoʻnalishlari:

-allergenlarni aniqlash va yoʻq qilish;

-mos ortopedik tuzilmalarni tanlash (agar ularga allergiya aniqlansa);

-sifatsiz plomba moddalarini almashtirish;

-yumshoqroq va tejamkor dori-darmonlarni tanlash;

-antigistaminlar va antiallergik preparatlarni qabul qilish;

-mahalliy antiseptiklar va ogʻriq qoldiruvchi vositalardan foydalanish;

-infeksiyaning tanada qon orqali tarqalish xavfini kamaytirish maqsadida shilliq pardalarni chayish bilan dezinfeksiya qilish;

-analgetiklar va yalligʻlanishga qarshi dorilarni qabul qilish.

Allergik stomatitni davolash, albatta, hipoallergenli parhezni oʻz ichiga oladi.

Aftani iloji boricha tezroq sogʻayib ketishi uchun va bemor yendi ogʻiz boʻshligʻida ogʻriqli hislarni boshdan kechirmasligi uchun davolanish muddati davomida quyidagilar ratsiondan chiqarilishi kerak:

nordon, achchiq

va shoʻr ovqatlar;

sitrus;

qovurilgan ovqatlar;

qalampir idishlari.

Davolash muddati davomida yumshoq ovqatlar, masalan, kartoshka pyuresi yoki shoʻrva isteʼmol qilish tavsiya yetiladi. Zarar koʻrgan va shishgan shilliq qavatni shikastlamaslik kerak, shunda yaralar iloji boricha tezroq davolanadi va shishgan shilliq qavat shikastlanmaydi.

Qoʻshimcha davolash

Tish shifokori va allergist buyurganidek, bemor qoʻshimcha davolash sifatida turli xil oʻsimlik damlamalari va davolovchi moylardan foydalanishi mumkin. Eng samarali retseptlar:

Aloe sharbati. Oʻsimlikning sharbati yalligʻlanishni mukammal darajada yengillashtiradi, oshqozon yarasi va yaralarni davolaydi. Ogʻzingizni chayish uchun yangi sharbatdan foydalanish mumkin yoki siz tozalangan bargning goʻshtini chaynashingiz mumkin.

Dengiz po'stlog'i yog'i. Ushbu moy har qanday stomatitni, shu jumladan allergikni davolashi mumkin. Yog'ni o'zingiz tayyorlashingiz yoki dorixonada sotib olishingiz mumkin. Davolashni to'ldirish uchun ta'sirlangan to'qimalarni kuniga bir necha marta moylash kifoya. Dengiz po'stlog'i yaralarni davolaydi, shilliq pardalarni yumshatadi va yallig'lanishni kamaytiradi.

Propolis. Ushbu asalarichilik mahsuloti yallig'lanishni mukammal darajada yo'q qiladi va oshqozon yarasi va yaralarni davolaydi, shuningdek shilliq pardalarni zararsizlantiradi. Stomatitni davolash uchun dorixona propolis damlamasini 1:10 nisbatda suvda suyultirish va u bilan og'zingizni yuvish kifoya.

Moychechak infuzioni mukammal yallig'lanishga qarshi va yaralarni davolash xususiyatlariga yega. Og'iz bo'shlig'ini davolash uchun 2 osh qoshiq gulni termosga quyib, unga 1 litr qaynoq suv quyib, uni 45 daqiqa davomida pishirish kifoya. Filtrlangan infuzionni kuniga 3-4 marta og'zingizni yuvish tavsiya etiladi. Moychechak o'rniga siz adaçayı yoki kalendula infüzyonunu foydalanishingiz mumkin, shuningdek, har bir o'simlikdan bir choy qoshiq olib aralash kolleksiyasini tayyorlashingiz mumkin.

BOLALARDA ALERGIK STOMATIT

Bolalarda bu kasallik kattalarnikiga qaraganda tez-tez uchraydi va shu bilan birga zaif va mo'rt bolaning tanasi stimullarga nisbatan keskinroq ta'sir ko'rsatadi. Bola injiq bo'lishni boshlaydi, og'zidagi og'riqdan shikoyat qiladi va, albatta, stomatologga borishdan qo'rqadi.

Hech qanday holatda ota-onalar an'anaviy davolanish usullaridan umidvor bo'lib, bolalik kasalliklarini avj olishiga yo'l qo'ymasliklari kerak. Agar chaqaloq aniq allergik stomatitdan azob chekayotgan bo'lsa, alerjen bilan aloqa davom yetar yekan, uni malham va chayish 100% davolamaydi. Nozik nozik shilliq pardalar osongina yorilib, qon oqadi va patogen mikroorganizmlar tezda yaralarga kirib boradi.

Allergik stomatitning oldini olish

Afsuski, bemorlar har doim ham stomatitning allergik shakllanishini oldini olishga qodir yemaslar. Og'iz bo'shlig'ining begona moddaga reaksiyasi qanday bo'lishini taxmin qilish mumkin yemas. Agar immunitet reaksiyasidan shubha qilingan bo'lsa, tish shifokori bemorni allergistga yuborishi mumkin.

Allergik stomatitning oldini olishning asosiy choralari stomatologga o'z vaqtida murojaat qilish va kariesni davolash, immunitetni mustahkamlash va kundalik og'iz gigienasi uchun mos mahsulotlardan foydalanish hisoblanadi. O'z vaqtida aniqlash bilan patologiya muvaffaqiyatli davolanadi. Agar sizda yoki bolangizda allergik stomatit bor deb gumon qilsangiz, og'iz bo'shlig'ida og'riqni boshdan kechiring, shilliq qavatida yaralar va aftalarni toping, shifokor bilan bog'lanishni kechiktirmang. STOMA klinikalarining tajribali stomatologlari sizga allergik stomatit manbasini aniqlashda, kasallikning noxush ko'rinishlaridan tezda xalos bo'lishga va odatiy hayotingizga qaytishga yordam beradi.

Masalaning qo'yilishi:

“Aylana stol” usulini qo'llanilishi

Ish uchun muxim:

1. Alohida varaqlarga yozilgan savol va vaziyatni masalalar to'plami.
2. Guruhdagi tinglovchilar soniga ko'ra tashlash uchun sonlar.
3. Toza varaq, ruchka.

Ish yo'llari

1. Barcha guruxdagi tinglovchilar 3 ta guruhchaga bo'linadi.
2. Har bir guruhga alohida stolcha bo'linadi, toza qog'oz va ruchka tayyorlaydi.
3. Varaqqa sana, guruh nomeri, fakulteti, F.I. yoziladi.
4. Har bir guruhdagi bir qatnashuvchi konvertidan savollarni oladi.
Vazifa qiyinligini darajasi barcha guruhlar uchun bir xil.
5. Tinglovchilar varaqga vazifani yozadi.
6. Bu varaq aylantiriladi.
7. Har bir tinglovchi o'zini javob variantini yozadi va varaqni boshqa tinglovchiga beradi.
8. Tinglovchi davobi uchun 3 beriladi.
9. Ish vaqtini o'qituvchi belgilaydi.
10. Barcha qantashchilar natijani muhokama qiladi va to'g'ri javob tanlanib unga maksimal baho qo'yiladi.
11. Muhokama 15 minut.
12. Tinglovchilar mashg'ulot teoritik qismidan reytingga ball oladi.
13. Tinglovchi olgan baholar kundalik mashg'ulotga qo'yiladi.
14. Jurnalni pastki erkin qismiga guruh sardori qo'l qo'yadi.
15. Tinglovchi ishlarini o'qtuvchi saqlab qo'yadi.

Ish o'yini o'tkazish uchun kompleks savollar:

1. Jag' suyak strukturalarini qanday turlari bor?
2. Og'iz bo'shlig'i shilliq qavatining holati qanday baholanadi?
3. Qanday xirurgik usullar bilan bemorlarni dental implantatsiya tayyorlanadi va ketma-ketligi?
4. Plastinkali implantatsiyani qanday turlari bor?
5. Vintli implantatsiyani qanday turlari bor?
6. Yuqori va pastki jag' alveolyar o'siq suyak plastinkasi qanday usul va qanday qo'llaniladigan osteoplastin materiallar bor?
7. Yuqori jag' bo'shlig'i tubini ko'tarish (sinus-lifting) operatsiya usullari va qo'llaniladigan osteoplastin materiallar?
8. Plastinkali implantat qo'yish prinsiplari va xususiyatlari?
9. Vintli implantatlarni qo'yish prinsiplari va xususiyatlari?

Ishni bajarish uchun namuna:

«Qora quticha» usulini qo'llash

Ushbu usul mashg'ulot davomida hamkorlikda ishlash va har bir tinglovchining faol qatnashishini ko'zda tutadi, o'qituvchi butun guruh bilan ishlaydi.

Har bir tinglovchi qora qutichadan noma'lum preparatning qisqa annotatsiyasi yozilgan kartochkani oladi. Tinglovchilar o'z javoblarini asoslagan holda ushbu preparatni aniqlashi kerak.

Tinglovchiga javob berish uchun 3 daqiqa beriladi. So'ngra javoblar muhokama qilinadi, preparatning farmakodinamika va farmakokinetikasito'ldiriladi. Usulning ohirida o'qituvchi berilgan javoblarni muhokama qiladi va tinglovchilarning faolligini aniqlaydi.

Ushbu usul tinglovchi nutqi, fikrlash qobiliyatini rivojlantiradi va tinglovchida mustaqil fikrlash, mulohaza yuritishni shakllantiradi.

«O'rgimchakni» usulini qo'llash

1. Tinglovchilarga o'tgan darslardan savollar tayyorlash uchun vaqt beriladi.
2. Ishtirokchilar doira bo'lib o'tirishadi.
3. Ishtirokchilarning biriga ip bilan bog'langan koptokcha beriladi, u xoxlagan tinglovchiga o'zi oldindan tayyorlagan savolni (javobni o'zi bilishi shart) berib, koptokchani topshiradi.
4. Koptokchani olgan tinglovchi savolga javob beradi (savol bergan ishtirokchi javobni sharxlab turadi) va savolni boshqa ishtirokchiga beradi. Bu musobaka hamma ishtirokchilar "o'rgimchakini"ga o'ralguncha davom etadi.
5. Hamma tinglovchilar savol berib bo'lgach, ohirga tinglovchi qo'lidagi koptokchani birinchi savol bergan ishtirokchiga qaytaradi va unga savol beradi va x.k., bu xol chigal yechilgunga qadar davom etadi.

Eslatma: tinglovchilardan xar bir javobga e'tiborli bo'lish talab qilinadi, chunki oldindan qaysi tinglovchiga koptokcha berilishi noma'lum.

Nazorat savollari:

1. Allergik stomatitni kanday kasalliklarga mansub
2. Allergik stomatitni uchun kanday uzgarishlar xarakterli
3. Allergik stomatitni bilan kuprok kimlar zararlanadi
4. Allergik stomatitni davolash

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. David A. Mitchell Anastasios N. Kanatas An An Introduction to Oral and Maxillo 2015, Str 209-226.

2. Herbert T. Shillingburg, David A. Sather Jr., Edwin L. Wilson Jr., Joseph R. Cain, Donald L. Mitchell, Luis J. Blanco, James C. Kessler. SShA, 2011

V. KEYSLAR BANKI

<i>№1 mavzu, minut</i>	O'rganuvchilar soni: 10 ta odamdan	
<i>Mavzu</i>	Og'iz bo'shlig'i shilliq qavati kasalliklari. Diagnostikasi, differensial dignostikasi. Terapevtik va xirurgik davolash usullari.	
<i>Amaliy mashg'ulot rejasi</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. 1. Keysga kirish 2. Blis - savollar orqali bilimlarni aktullashtirish 3. Eng yaxshi strategiyani tanlash va uni baxolash va muxokama qilish 4. Gruppa bilan "Keys – stadi" ni yechish. 5. Natijalarni namoyish qilish 6. "T-sxema" yordamida shu muammolarni muxokama qilish 7. Xulosa 	
O'quv mashg'ulotini maqsadi: tinlovchilarni og'iz bo'shlig'i shilliq qavati kasalliklarini diagnostika qilish, terapevtik va jarroxlik usuli yordamida davolashni o'rgatish.		
<i>O'qituvchining vazifalari:</i>	<i>O'quv faoliyatini natijasi:</i>	
<p>Mavzu bo'yicha bilimlarni chuqurlashtirish</p> <p>-tinglovchilarga OBSHQ kasalliklari etiopatogenezi, terapevtik va xirurgik davolash usuli bo'yicha bilimlarni mustaxkamlash.</p> <p>-muammoli vaziyatlarni analiz qilishni, muammolarni yechimini topishni va vazifalarni tushuntira olish;</p> <p>- muammoli vaziyatda tinglovchilarga vaziyatni yechimini topishni o'rgata olish.</p> <p>-fandagi nuqtai nazarini tinglovchilarga tushuntira olish</p>	<p>OBSHQ kasalliklari etiopatogenezi xarakterlash, klassifikatsiyalash, tushuntirish va taqqoslash</p> <p>Kasallikni etiologik sabablarini va rivojlanishini va jarroxlik usullari yordamida davolashni bilishi.</p> <p>Muommoli vaziyatni ko'rsata va yechim topa olishi.</p> <p>Analizlar asosida muommoga to'liq yechim topa olishi.</p> <p>Oxirgi xulosani chiqara olishi</p>	
<i>O'qitish usullari va texnikasi</i>	"Keys – stadi", "Blis-so'roq", "muommoli vaziyat", "T-sxema", "Diskussiya"	
<i>O'qitish vositalari</i>	Markerlar, qog'ozlar, doska, mel	
<i>O'qitish shakllari</i>	Individual va gruppa bilan ishlash	
<i>O'qitish sharoitlari</i>	Auditoriyani gruppa uchun moslashtirish	
<i>Baxolash va monitoring</i>	kuzatish, blis-so'roq, prezentatsiya, o'z – o'zigni va boshqalarni baxolash	

Mashg'ulotning universal texnologik xaritasi

<i>Bosqichlar, vaqt, minut</i>	<i>Faoliyat</i>	
	<i>O'qituvchi</i>	<i>Tinglovchi</i>

Tayyorlanuv bosqichi (10 min)	Keys materiallarini tinglovchilarga berish, material bilan tanishtirish va tushuntirish. Vaziyatni analizi bilan tanishtiradi. Vaziyatni analiz qilish uchun tinglovchilarga mustaqil ishlashi uchun topshiriqlar beradi. Mustaqil tayyorlanishi uchun maslaxatlar (adabiyotlarni nomini) beradi.	Eshitadi
I-bosqich. O'quv mashg'ulotiga kirish (15 minut)	1.1.mavzu nomini, rejani, maqsadni, topshiriqlarni va keyingi rejalananayotgan natijalarni aytadi 1.2. mashg'ulotdagi ish tartibi va natijalarni baholash me'zonlari bilan tanishtiradi. Tinglovchilarga keys materiallarini tanishib chiqish va ishlash uchun tarqatadi.	Eshitadi Tanishib chiqadi
II-bosqich. Asosiy qism (80 minut)	2.1. muammo qo'yilishi va vaziyat tanlovining aktualigini asoslaydi. Mavzu bo'yicha tinglovchilarning bilim olishini faollash maqsadida blis-so'rov o'tkazadi (Ilova №1)	Muhokama qilinadi.
	2.2 Individual ish natijalarini: vaziyat tahlili varoqlarini baholaydi.	Muhokama qilinadi, individual muammoning birgalikda tahlili o'tkaziladi, vaziyatning muhim jihatlari, asosiy muammolar va ularning hal etish yo'llari aniqlanadi, yechim natijalari rasmiylashtiriladi.
	2.3. Tinglovchilarni guruhlariga ajratadi. Keys tarkibi va vazifalarini eslatadi. Guruhda ishlash va munozara qoidalari bilan tanishtiradi (eslatib o'tadi) (Ilova №1).	Guruhlariga bo'linadilar
	2.4. Topshiriq beradi, topshiriqning to'g'ri tushunilganini aniqlashtiradi. O'quv faoliyatini muvofiqlashtiradi, maslahat beradi, yo'naltiradi.	Faol ishtirok etadilar

	2.5. keys yechimi bo'yicha qilingan ishlar yakuni bo'yicha prezentatsiya tayyorlash, muhokama. Muhokama tashkilotchisi: savollar beradi, gap qistiradi, nazariy materialni eslatadi.	Muhokama qilinadi, individual muammoning birgalikda tahlili o'tkaziladi, vaziyatning muhim jihatlari, asosiy muammolar va ularning hal etish yo'llari aniqlanadi, yechim natijalari rasmiylashtiriladi.
	2.6. Izoh beradi, paradontning xirurgik davo choralari tahlil jarayonida e'tibor qaratadi, tinglovchilarning e'tiborini "yondosh kasalliklar bo'lganda paradont kasalliklarida qanday mahalliy xirurgik usullarini qo'llash" haqidagi muammoga qaratadi. Bu muammoni yechish uchun "T-sxema" qo'llashni tavsiya etadi va 2 ta savol beradi "paradont kasalliklari etiopatogenezini tushuntiring", "xirurgik kasallik tanlash asoslarini tushuntiradi".(2-ilova)	Eshitadi. Muammoni yechish variantlarini taqdim etadi. 10-15 min prezentatsiya yakunlangach savollar beriladi, optimal variant tanlaydi.
	2.6. tinglovchilarning prezentatsiyani o'tkazadi va natijalarini muhokama qiladi, xulosalaydi.	Eshitadilar
III mashg'ulot yakunlarini o'tkazish, tahlil va baholash 10 min	3.1. o'quv faoliyati natijalarini umumlashtiradi, birgalikdagi hamda individual baholarni e'lon qiladi. Guruhni tahlil qiladi va baholaydi, ijobiy va salbiy holatlarni aytib o'tadi. 3.2. keys-stadining ahamiyatini va uning bo'lajak mutaxassis rivojiga ta'sirini e'tirof etadi.	Eshitadilar O'z-o'zini baholash va o'zaro baholash o'tkazishlari mumkin. O'z fikrlarini bildiradilar.

1 - topshiriq

Gruppa ishlashi uchun ekspert listi

1-gruppa.

1.OBSHQ kasalliklari etiopatogenetik rivojlanish mexanizmini tushuntirib bering.

2. OBSHk kasalliklarida qanday umumiy belgilar bor? Ularni tushuntirib bering.

3. Gingivitlarni differensial diagnostikasini o‘tkazish.

“Muommoli vaziyat” jadvalini tasvirlang

Tur	OBSHq etiopatogenezi va differensial diagnostikasi	Muommoni yechimi

2- grupp.

1. Belgilangan tashxisni terapevtik davo yo‘lini tanlang va tushuntirib bering.

2. Xirurgik davo yo‘lini tushuntirib bering

3. Xirurgik davolash usuli qanday komponentlardan tuzulgan?

“Muommoli vaziyat” jadvalini tasvirlang

Turi	Xirurgik davo usulini aniqlash va tushuntirish	Muommoni yechimi

2 - topshiriq

“T-sxema” jadvalini tasvirlang

OBSHq etiopatogenetik mexanizmini tushuntirib bering.	kasalliklarini rivojlanish tushuntirib bering.	Terapevtik davo usulini aniqlash va tushuntiring

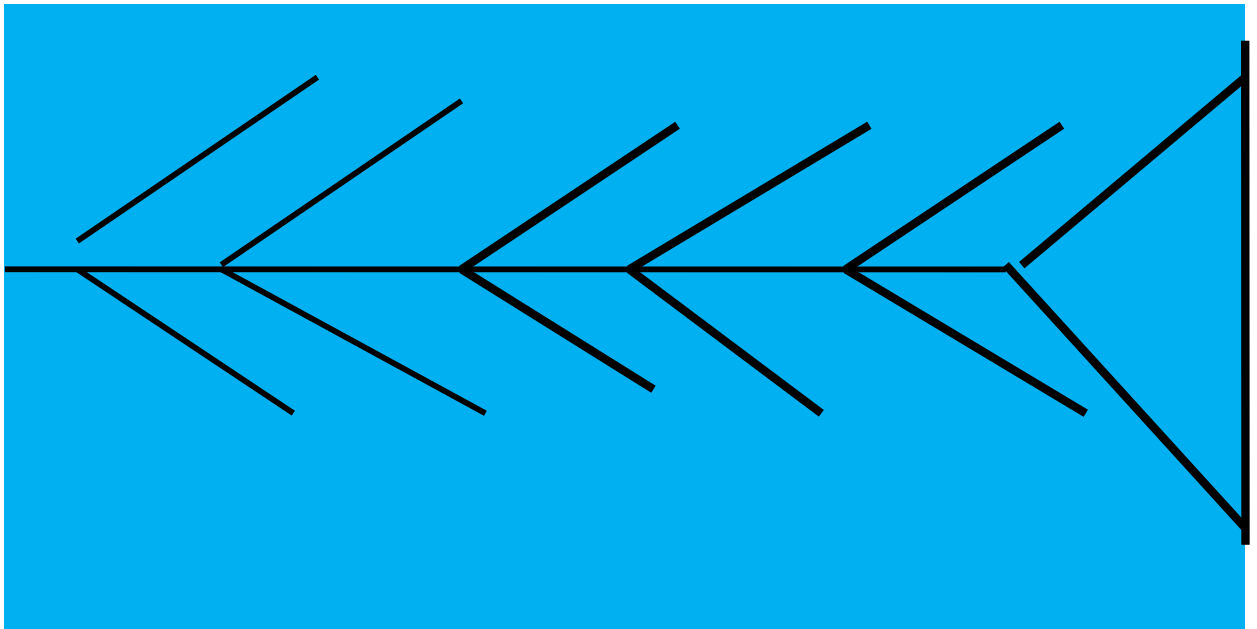
1-gruppa

Grafik organayzer - balik skeleti.

Bir qator muommolarini tasvirlash va uni yechish imqonini beradi. Tizimli fikrlash, tuzilmaga kiritish va taxlil qilish kunikmalarini rivojlantiradi.

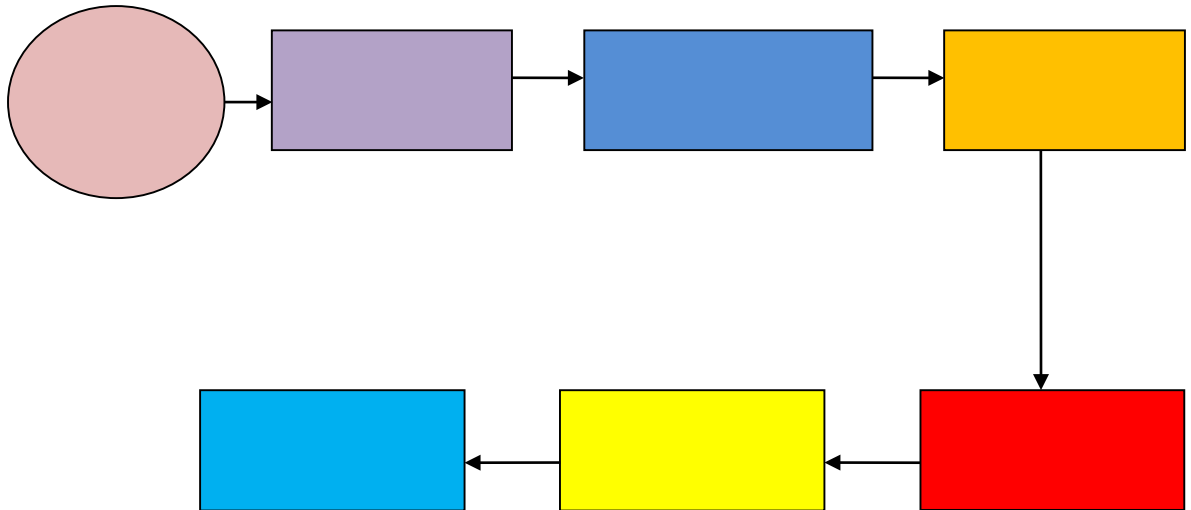
Kadamlar:

1. Chizmani tuzish qoidasi bilan tanishtiradilar.
2. Alohida guruhlarda «suyagida»kichik muammoni ifodalaydi, pastda esa, ushbu kichik muommolar mavjudligini tasdiqlovchi dallillar yozadi.
3. Kichik guruhlarga birlashadilar, taqqoslaydilar, o‘zlarining chizmalarini to‘ldiradilar. Umumiy chizmaga keltiradilar
4. Ish natijalarni taqdimoti.

2-gruppa

Chizma bilan ishlash «Nimaga?» «jarrohlik usullari bilan davolash usulini topish va asoslash» muammoga javob topish

Keys- topshiriqni baholashni bajarish mezonlari

Gruppalar ro'yxati	Gruppa aktivligi mak. 10 b	Prezentatsiya ni namoyishini yaqolligi mak. 30 b	To'liq va orginal javob mak. 10 b	Yig'indi mak. 50 b
1				
2				

VI. GLOSSARIY

Termin	O‘zbek tilidagi sharhi	Ingliz tilidagi sharhi
Anafilaktik shok	Mikroblarga qarshi yuborilgan dorilarga nisbatan qarshilak	Anafilactic shock
Krup	Krup	croup
Anamnez	Anamnez, kasallik tarixi	Medical history
Oksigenoterapiya	Kislorodterapiya	Oxygen therapy
Gipertermiya	Yukori xarorat	Hypertermia
Gipertenziya	Kon bosimi	гипертензия
AS	Yurak aortal klapani stenoz. Revmatik isitma va endokarditning asoratiga kiradi	Stenosis of the aortic heart valve. It is a complication of rheumatic fever or endocarditis
Sindrom Kvinke	Kvinke sindromi	angioedema
Gipodinamiya	Kam xarakatlanuchi xaet tarzi. Insonning gipokineziya xolati	the complex of violations in activity of an organism which is a gipokineziya consequence; changes cover practically all functional systems (the musculoskeletal device,
Kollaps	Kollaps	Collapse
Epilepsiya	Epileptik shok	epilepsy
Dekompensatsiya	Organizmning strkukturaviy defektlarining funksional	insufficiency or failure of adaptive mechanisms of

	va organik buzilishlarini kompensatsiyalashning ishdan chikishi.	restoration of the functional and structural defects of an organism providing compensation caused by an illness or a condition of violations
Diagnoz	Organizmni xar tomonlama tibbiy va biologik tekshiruvdan keyingi uning sog'ligi yeki kasalligi xaqidagi xulosa	the conclusion about a state of health and the nature of an illness of the person on the basis of his comprehensive medical biological inspection; distinguish preliminary, exact, early, final, clinical, complex, differential, etc. Diagnoses
Diareya	suvsizlanishga olib keluvchi ich ketishi	Severe diarrhea, which leads to dehydration
Diagnostika	Insonni tekshiruv jarayonida uning tibbiy biologik va ijtimoiy xolatini aniqlab beruvchi tekshiruvlar majmuasi	process of research of the person, supervision and analytical estimates for determination of specific medical biological and social features, his states;
Kasallanish	Axoli va uning aloxida guruxlarining sog'lig'i, kasallanishining ko'rsatkichi	indicator of a state of health of the population in general and in separate groups (age, professional); characterizes prevalence, structure and dynamics of diseases in a percentage ratio of number of the diseased to the total number of the population for the concrete period of time
Reanimatsiya	Reanimatsiya	Resuscitation
Monitoring	Kuzatuv	Monitoring
Anasteziya	Maxalliy in'eksion ogrigsizlantirish	anesthesia prior to treatment.
Ob'ektiv tekshiruv	Ob'ektiv tekshiruv(tana vazni, buyi, teri rangi, tizimlar buyicha tekshiruv)	Objective measurement
Obstruksiya	Kovak a'zolar, bronx, qon yoki limfa tomirlari yuzasini bekilib qolishi va	Violation of the conductivity in the lumen

	o'tkazuvchanligini buzilishi	of the bronchus, the vessel or hollow organ
Diagnostik asl nusxalar	Gipsdan kuyilgan modellar. Tashxis kuyish uchun ishlatiladi.	plaster models of the teeth, cast by individual casts. They are needed for accurate measurements and selection of elements of medical equipment.

VII. ADABIYOTLAR RO'YXATI

Maxsus adabiyotlar:

1. Stomatologiyada qo‘llaniluvchi dori vositalari. Rizaev J.A. – T.: “Vorish-nashriyot”, 2012
2. Bolalar og‘iz bo‘shlig‘i shilliq qavati kasalliklari atlası - Murtazaev S.S., Maxsumova S.S., Abduazimova L.A., Ishanova M.K. T.: “Tafakkur - bo‘stoni” nashriyoti, 2019
3. Fakultetskaya detskaya terapevticheskaya stomatologiya. Daminova Sh.B., Xalilov I.X., Mirsalixova F.L., Maxsumova S.S., Murtazaev S.S. – T.: “Tafakkur bo‘stoni” nashriyoti, 2015
4. Xalilov I.X., Yuldoshxonova O.S., Raxmonov X.Sh. «Bolalar terapevtik stomatologiyasi va stomatologik kasalliklar profilaktikasi» 2006
5. David A. Mitchell. Anastasios N. KanatasAn_Introduction_to_Oral_and_Maxillo 2015,bet 209-226
6. Pediatric dentistry- Richard Welbury, Monty Duggal.2014.,S. 457-468, 37-45
7. Dentistry of child and adolescent Ralph McDonald, Jeffry A. Dean, 2014.,S.453-460

Internet resurslar:

1. www. Ziyonet. uz
2. www. edu. uz
3. Infocom.uz elektron jurnali: www.infocom.uz
4. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari izohli lug'ati, 2004, UNDP DDI: Programme www.lugat.uz, www.glossaiy.uz
5. O‘zbek internet resurslarining katalogi: www.uz
6. Axborot resurs markazi <http://www.assc.uz/>